



## PARTICIPATION OF RUSSIAN PRANK JOURNALISTS IN THE INFORMATION WAR AGAINST UKRAINE

### УЧАСТЬ РОСІЙСЬКИХ ПРАНК-ЖУРНАЛІСТІВ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ ПРОТИ УКРАЇНИ

**Zhubai Vitalii / Жугай Віталій Йосипович,**

*Кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжнародної журналістики,  
ORCID 0000-0001-9464-2183*

*Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University /  
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка  
Kyiv, Ukraine / м.Київ, Україна*

**Анотація** Метою наукової розвідки є дослідження пранк-журналістики, як одного з інструментів російської інформаційної війни проти України. У роботі досліджено відеоматеріали пранкерів з росії Вована (Володимира Кузнєцова) і Лексуса (Олексія Столярова). Окреслено появу пранк-журналістики у науковому дискурсі та виокремлено різницю у застосуванні цього інструменту у демократичних та авторитарних країнах. У західній практиці – це незлобивий жарт, у гібридній війні росії проти України – один з елементів введення в оману широкого загалу аудиторії, формування зневаги до окремих діячів, політиків, керівників держав, а іноді й дегуманізації всього народу. У статті проаналізовано глобальну географію російських пранків, теми розмов з «жертвами пранків». Результатом дослідження є визначення ролі й місця російського пранку у системі інформаційних воєн.

**Ключові слова:** дезінформація, фейк-ньюс, пранк, пранк-журналістика, Вован, Лексус, інформаційні диверсії, інформаційні війни, смислові війни, війни нарративів, дегуманізація, дискредитація політиків, інформаційні війська.

#### **Вступ**

#### **Постановка проблеми.**

Інформаційна війна росії проти України, як і повномасштабні військові дії, тривають. Прикладів використання найрізноманітніших інструментів російськими інформаційними агресорами чимало. Маніпулятивні інформаційні впливи спрямовані як на самих громадян рф, так і на громадян України та на глобальну світову аудиторію. Впродовж останніх 10 років наймасштабнішими прикладами таких операцій прийнято вважати підтримку росією брекзиту, втручання у вибори президента США, втручання у референдум Голландії щодо ратифікації угоди про асоціацію України з ЄС, інформаційне висвітлення анексії Криму, брехня про неучасть російських військовиків у донецько-луганських військових диверсіях 2014 року, заперечення причетності до збиття малайзійського боїнга російськими військовими, заперечення скоєння російськими загарбниками злочинів у Бучі, Оленівці, Каховці. Список



російських військових злочинів щоденно поповнюється, як поповнюється і перелік інформаційних операцій з прикриття й виправдання цих дій інфовійськами. Найсвіжішими прикладами викриттів російських інформаційних операцій на заході стали кейс Дмитра Саймса у США, операція «Доппельгангер» у Європі, причетність синів російських олігархів Петра Авена та Вадима Мошковича до фінансового сприяння Ілону Маску у придбанні соціальної мережі «Твіттер».

### **Аналіз останніх досліджень та публікацій.**

У цій статті хочемо зосередити увагу на ще одній грані інформаційної війни росії проти світових демократій, так званій пранк-журналістиці. Аналіз Термін «пранк» у Кембріджському словнику англійської мови розтлумачено так: «трюк, який має на меті бути смішним, але не повинен завдати шкоди або збитків». <sup>1</sup> Згадку про термін «пранк-журналістика» знаходимо в книзі «Humor in Prank telephone conversation». Зокрема там йдеться: «Починаючи з 2014 року, в російському мас-медійному дискурсі з'явився специфічний тип журналістики – пранк-журналістика, що асоціюється, насамперед, з жартівливими іменами Вован (Володимир Кузнецов) і Лексус (Олексій Столяров)». <sup>2</sup>

У російських наукових журналах поширені виправдання виходу пранк-журналістики у площину інформаційних воєн такого штибу: «Вихід пранка в російський медійний простір пов'язаний із загостренням зовнішньополітичної ситуації, з конфліктом в Україні і з тиском західних країн на росію». <sup>3</sup>

### **Методи дослідження.**

Методологічною основою дослідження є комплекс загальнонаукових та спеціальних методів. Описовий і порівняльний методи використані для роботи з науковими джерелами та дослідженими матеріалами. Структурно-

<sup>1</sup>prank. (2024). <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/prank>

<sup>2</sup> Duskaeva, L., & Shcheglova, E. (2021). Humour in prank telephone conversations 1. In *Routledge eBooks* (pp. 42–58). <https://doi.org/10.4324/9781003139584-6>

<sup>3</sup> *Пранк-журналистика как новый жанр в российском информационном пространстве.* (n.d.). <https://cyberleninka.ru/article/n/prank-zhurnalistsika-kak-novyy-zhanr-v-rossiyskom-informatsionnom-prostranstve/viewer>



функціональний та системний методи використані при роботі з фактологічними матеріалами. Методи узагальнення та синтезу були застосовані при роботі над висновками.

### **Результати.**

Владімір Краснов (сценічне ім'я «Вован») та Алексей Столяров (сценічне ім'я «Лексус»), з іменами яких пов'язана інформаційна підривна діяльність у вигляді пранку, проти демократичних країн світу, і в першу чергу проти України, створили спільний проєкт у 2016 році пранк-шоу «Дзвінок» на телеканалі НТВ. До вказаного часу діяли окремо. Алексей Столяров («Лексус») у 2004 році заснував сайт Prank.ru. А Владімір Краснов («Вован») «творчі» експерименти почав у 2007 році.

Нинішньою площадкою для поширення пранк-здобутків згаданих вище «діячів російської культури та інформаційної сфери» є «Шоу Вована и Лексуса» («Шоу ВиЛ»).<sup>4</sup> Керівництво відеогостінгу YouTube у 2023 році видалило канал Вована і Лексуса з платформи, тому зараз інфодиверсанти користуються Рутьюбом.

Зосередженість на українській тематиці пранкери почали демонструвати з 2014 року. Першим загальновідомим «творчим експериментом» Лексуса-Столярова став дзвінок Ігорю Коломойському, де загримований пранкер вдавав із себе «народного губернатора Донбасу» Павла Губарєва.<sup>5</sup> Досягненням того часу Столяров вважає і розмову з Дмитром Ярошем<sup>6</sup>. У обидвох розмовах пранкер ставив провокативні питання співрозмовникам, намагаючись підняти на сміх своїх візаві, показати їх, а через них і Україну, у негативному світлі. У 2022 році, вже у дуєті, Вован та Лексус зателефонували міністру оборони Великобританії Бену Воллесу від імені Прем'єрміністра України Дениса Шмигала. Розмова йшла про те, чи підтримає Великобританія програму відтворення ядерної зброї в

<sup>4</sup> *Пранкеры Вован и Лексус — полная коллекция видео на RUTUBE.* (n.d.). RUTUBE. <https://rutube.ru/u/showvl/>

<sup>5</sup> *ПРАНКЕР ЛЕКСУС (LEXUS) и Коломойский! Новое видео. . .* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=YYPkyO3SPPQ>

<sup>6</sup> *Видео пранк Дмитрий Ярош поход на Киев* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zEMOq0S2XyQ>



Україні.<sup>7</sup> Того ж року від імені Володимира Зеленського пранкери зателефонували Джорджу Бушу молодшому, екс-президенту США.<sup>8</sup> У цьому випадку говорили про те, чи приймуть Україну в НАТО, та пролунав примітивний жарт, що «минулого разу ми у вас просили протитанкову зброю «джавеліни», а ви нам натомість прислали Ангеліну Джолі». Усіх антиукраїнських провокацій дуету у цій статті через вимоги до обсягу публікації тут подати не можемо. Але «ім'я їм – легіон». Були дзвінки і до Курта Волкера, спецпредставника США в Україні, письменника-фантаста Стівена Кінга, Генерального секретаря НАТО Йенса Столтенберга, письменниці-авторки серії книжок про Гаррі Поттера Джоан Роллінг. Її запитали, чи не могла би вона замінити шрам на чолі хлопчика-чарівника Гаррі Поттера з блискавки на український тризуб.<sup>9</sup> Найсвіжішим прикладом антиукраїнської діяльності Вована і Лексуса на просторах рутьюбу є пранк-розмова з польським міністром закордонних справ Радославом Сікорським.<sup>10</sup> У цьому випадку від імені Петра Порошенка російські інфодиверсанти розмовляють з, за їх словами, «головним русофобом Європи» на різні теми, зокрема, чи будуть поляки воювати з росією за Україну.

### Обговорення.

У західному демократичному дискурсі домінує максима про первинність свободи слова. Тому так важко притягнути до кримінальної відповідальності за пропаганду війни російських пропагандистів. Навіть наявність статті 20 (1) у МГП<sup>11</sup> не спрощує цього завдання. З огляду на це не заглиблений у тему читач

<sup>7</sup> detector media. (2022, March 22). Міністр оборони Великої Британії про російські пранки: «Після "туристів" у Солсбері можливо все» *detector.media*. <https://detector.media/infospace/article/197725/2022-03-22-ministr-oborony-velykoi-brytanii-pro-rosiyski-pranky-pislya-turystiv-u-solsberi-mozhlyvo-vse/>

<sup>8</sup> есть такая тема. (2022, May 20). *Вован и Лексус Буш-младший | Пранкеры разыграли бывшего президента США от имени Зеленского* [Video]. YouTube. [https://www.youtube.com/watch?v=Dp\\_s8\\_iilIg](https://www.youtube.com/watch?v=Dp_s8_iilIg)

<sup>9</sup> Ольга Клименко. (2022, June 16). *Джоан Роулинг, пранк от Вована и Лексуса* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=8F6rPIIy53Q>

<sup>10</sup> *Ложь Посполитая / Черницкая, Азарёнок, Клинецвич, Шмидт, Мяжков / Шоу Вована и Лексуса*. (2024, September 12). [Video]. RUTUBE. <https://rutube.ru/video/20e7954e91a76f47c68502b246a92e33/?t=79&r=plwd>

<sup>11</sup> Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Заборона пропаганди війни. 20: 1. - 2. (n.d.). <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/pravovi-akti-mijnarodni/stattya-84394.html>



може сказати: «З точки зору первинності свободи слова те, що роблять пранкери, цілком нормально». У якості відповіді на таке прогнозоване питання, вважаємо за потрібне поставити собі логічне питання. Якщо хтось має здібності міняти голос та артистизм вдавати себе за когось іншого, як така людина може для жарту подзвонити діючим політиками, керівникам держав? А таких дзвінків були десятки. Без зв'язків зі спецслужбами росії це, очевидно, неможливо. А щодо цинізму, то це для росії також типово. Приходить на гадку виступ в ефірі пропагандистки маргарити сімоньян офіцерів російського Головного розвідувального управління (ГРУ) петрова й баширова.<sup>12</sup> Це відбулося 14 вересня 2018 року, коли співробітники ГРУ, які невдало намагалися отруїти речовиною «Новичок» экс-розвідника Скрипаля у місті Солсбері (Британія) прийшли на телевізійну передачу сімоньян і на її запитання: «Чи ви працюєте на ГРУ?» відповіли: «Звичайно, ні». І далі розповідали, що вони – звичайні бізнесмени, які приїхали у Солсбері помилуватися тамтешнім собором, а точніше його шпилем. Отже такого штибу хуцпа типова для російських політиків, силовиків та представників інфівійськ.

### **Висновок.**

Резюмуючи коротке дослідження «творчості» Вована і Лексуса, можемо стверджувати, що з багатьох сотень сюжетів, у яких жарти російських пранкерів стосуються спортсменів, бізнесменів, представників шоу-бізнесу та політиків, 70 відсотків спрямовані проти політиків демократичного світу, а 40 процентів матеріалів прямо, чи опосередковано - на підривання авторитету України, українських політиків та українського народу.

Отже пранк-журналістика у російському контексті це не новий журналістський жанр, а новий інструмент російських інформаційних операцій, спрямований на формування вигідних росії поглядів своїх та закордонних громадян на опонентів або ворогів РФ.

<sup>12</sup> KommersantFM. (2018, September 13). "Приключения Петрова и Баширова в Великобритании или Солсберецкий собор" [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=FVjN4qEWvDc>



Прізвища пранкерів можемо знайти на сайті «Миротворець»<sup>13</sup>. Службове розслідування щодо спілкування Вована і Лексуса з міністеркою закордонних справ Фінляндії ведеться у цій країні.<sup>14</sup> Але все ще багато людей сприймає пранк-жарти цих діячів як безневинні жарти. Тому вважаємо за необхідне й виокремити увагу щодо цієї форми інфодиверсійної роботи у цій статті.

## Reference

1. Duskaeva, L., & Shcheglova, E. (2021). Humour in prank telephone conversations 1. In Routledge eBooks (pp. 42–58). <https://doi.org/10.4324/9781003139584-6>

2. International Covenant on Civil and Political Rights. Prohibition of war propaganda. 20: 1. - . 2. (n.d.). <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/pravovi-akti-mijnarodni/stattya-84394.html>

3. Guess, Andrew, Jonathan Nagler, and Joshua Tucker. “Less than You Think: Prevalence and Predictors of Fake News Dissemination on Facebook.” *Science Advances* 5, no. 1 (2019): eaau4586. <https://doi.org/10.1126/sciadv.aau4586>

4. Fake news & bad science journalism: the case against insincerity. C. J. Oswald - forthcoming - *Inquiry: An Interdisciplinary Journal of Philosophy*. 2020): 340–20.

5. NYU Press. (2019, July 2). *Book details - NYU Press*. <https://nyupress.org/9780814796290/pranksters/>

6. Polletta, Francesca, and Jessica Callahan. “Deep Stories, Nostalgia Narratives, and Fake News: Storytelling in the Trump Era.” In *Politics of Meaning/Meaning of Politics: Cultural Sociology of the 2016 U.S. Presidential Election*, edited by Jason L. Mast and Jeffrey C. Alexander, 55–73. Cultural Sociology. Cham: Springer International Publishing, 2019. [https://doi.org/10.1007/978-3-319-95945-0\\_4](https://doi.org/10.1007/978-3-319-95945-0_4)

<sup>13</sup> <https://myrotvorets.center/criminal/stolyarov-aleksej-vladimirovich-2/>

<sup>14</sup> Вован и Лексус в Кремле и с наградами: как стали пранкерами и почему на мастеров розыгрыша ополчились все политики Запада. (n.d.). ФедералПресс. <https://fedpress.ru/article/3273444>





7. Roozenbeek, Jon, and Sander van der Linden. “The Fake News Game: Actively Inoculating against the Risk of Misinformation.” *Journal of Risk Research* 22, no. 5 (2019): 570–80.

**Anotation** *The purpose of the research is to study prank journalism as one of the tools of the Russian information war against Ukraine. The paper analyzes the video materials of pranksters from Russia Vovan (Vladimir Kuznetsov) and Lexus (Alexei Stolyarov). The author outlines the emergence of prank journalism in the scientific discourse and highlights the difference in the use of this tool in democratic and authoritarian countries. In Western practice, it is a harmless joke; in Russia's hybrid war against Ukraine, it is one of the elements of misleading the general audience, creating contempt for individual figures, politicians, and heads of state, and sometimes dehumanizing the entire nation. The article analyzes the global geography of Russian pranks and the topics of conversations with “prank victims”. The result of the study is to determine the role and place of Russian pranks in the system of information wars.*

**Key words:** *disinformation, fake news, prank, prank journalism, Vovan, Lexus, information sabotage, information wars, semantic wars, narrative wars, dehumanization, discrediting politicians, information warfare.*